

Magyari Beck István: Érték és pedagógia

Magyari Beck István tizenhetedik könyve az Akadémiai Kiadó gondozásában jelent meg 2003 végén. A szerző, a BKAE egyetemi tanára, több mint ötven idegen nyelvű tanulmány közzölője. Széleskörű műveltségének döntő része két érdeklődési területre fókuszál. Az egyik a kreatológia (az alkotás interdiszciplináris tudománya, mely kifejezést a szerző alkototta meg), alapjait a szerző fektette le, és mely a külföldi szakirodalomban egyre látványosabb karriert fut be. A másik kutatási területe a gazdaságpszichológia. Jelen munka a megelőző kb. kétszáz tudományos közlemény metszéspontjának újabb fejezete.

A könyv elején az értékfogalom hagyományos filozófiai, gazdasági, esztétikai, szcientometriai kiterjedéseit társadalmi kontextusba ágyazva tárgyalja. Kutatói szabadságát igyekszik maximalizálni a gondolatáramlás fékeinek tudatos kiküszöbölésével, azzal, hogy a vizsgált probléma korábban érintetlen aspektusait tárja fel. Szuverenitását jelzi, hogy nem az érték kutatás nemzetközi és hazai klasszikusainak (például Rokeach, Schwartz, Váriné vagy Hankiss) gondolatait és módszereit ismételteti, hanem új struktúrát teremt. Tudatosan vállalja a kockáza-

toktól sem mentes úttörő munkát, amikor az ortodoxia veszélyére utalva, a heterodoxia értékét hangsúlyozza: „tilos ragaszkodni bármilyen konkrét irányhoz... egy dimenziós jelszó-elmélethez”. A szerző nem mér, nem statisztikázik, hanem hitet vall, mely krédót fogalmaz meg az emberről. A mű a befogadót gondolkodó olvasásra készíti, szerkezete olyan, mint egy mandala, egyszer ránézni nem elegendő, mert a részletek csak az egész ismerete által mutatják meg mélyebb összefüggéseiket.

Az empirikus kutatások hagyományos trendje egy adott társadalmi kontextus értékeinek hierarchikus szerveződését térképezi fel. A szerző számára ez nem járható út, mert a társadalom liberalizálódásával az érték elvesztette statikus jellegét. Az aktuális értékek rövid időn belül devalválódnak, illetve újrastrukturálódnak. Mivel szituációnként más-más értéket tart adekvátnak, ezért tézisei az értéktan egy lehetséges kontingencia-elméletét körvonalazzák. Ezáltal helyezi az értékvizsgálatot teljesen új elméleti alapokra.

A vállalkozás praktikus lényege egy pedagógiai értéktan vázolása. A cél alapján – három fő pedagógiai értékstruktúrát azonosít (táblázat).

A munkaerőpiaci értékeken a szerző a neumann-i játéktevékenység értékeit érti, hangsúlyozva, hogy a sztereotíp szerkezetű munkák értékei rendszerint ezek ellentétei.

Munkaerőpiaci értékek

Parciális belátás
Feszültségűtés
Intellektuális merészség
Kockáztatás
Bizonytalanság- és
feszültségűtés
Az újdonság
és innováció kedvelése
Frusztrációtolerancia
Optimizmus
Játékosság
Az újrakezdés készsége

A személyiség értékei

Rendező értelem
Belső harmónia
Külső-belső feltételek
aktív értelmezése
Nagyfokú tudatosság
Konstruktivitás
Értékalapú belső építkezés
Önszabályozás:
autonómia, nyitottság,
kiegyensúlyozottság

Szocializációs értékek

Azonosulás a kultúrparadigmákkal
Reálérzék: a társadalmi korlátok
és lehetőségek megkülönböztetése
Kulturális tanulás
Kritikai érzék
Mentális és fiziológiai érzékenység
Önbírálat
Az újra szocializálódásra
való készenlét

A pedagógiát nem szűkíti a társadalmi értékek reprodukciójára, hanem az értékek innovációját hasonlóan fontos nevelési célnak tekinti. Ma a permanens értékforradalom korában, a globalizálódó társadalomban az értékek viszonylagossá válnak. A társadalom terepein nyíltan és folyamatosan sűrűlnek a relativizált értékek. Magyar Beck István nem hasonlítja össze a különféle társadalmi szegmentumok értékeit, ezért nem tesz utalást a lehetséges értékkonfliktusokra sem. Nyitva hagyja, hogy az értékek mely szocializációs törvények szerint alakulnak ki, milyen társadalmi erővonalak mentén változnak. Arra helyezi a hangsúlyt, hogy milyen lenne az optimális állapot, és kevésbé arra, hogy milyen értékeket preferál a ma létező hazai pedagógiai gyakorlat vagy a munkaerőpiac.

Azt anticipálja, hogy a pedagógiai és gazdaság-lélektani tapasztalatok alapján, milyen értékek megvalósítása lenne helyénvaló, és nem azt, hogy milyen tényleges értékváltozások valószínűsíthetőek a jövőben. Nem köti meg a pedagógus kezét a célok megvalósításában, mivel bármilyen pedagógia módszertani konzerv, ortodoxia ellentétes lenne a szerző hitvallásával. Következtetéseihez nem egyet-értést, hanem továbbgondolást kér, hiszen a legfontosabb értékek egyike a heterodoxia, az újragondolás képessége. A szerző újszerű látásmódja, írásmódjának gondolat-provokatív ereje kiválóan szolgálja ezt a célt. (*Magyar Beck István: Érték és pedagógia. Akadémiai Kiadó Rt. 2004, 116 p.*)

Forgács Attila

tud. főmunkatárs, Budapesti Corvinus Egyetem

A gödöllői kastély sorsforduló

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal vezetője, Varga Kálmán, aki hosszú éveken át volt a Gödöllői Kastélymúzeum igazgatója, és módja volt elmélyülni a kastély történetére vonatkozó adatokban, már a második javított és bővített kiadást készítette el a kastélyról igen részletes és sokoldalú kutatások alapján.

A könyv érdemben két nagyobb részből áll. Az első, terjedelemre rövidebb a kastély építéstörténetét mutatja be. Varga utal a magyarországi barokk kastélyok jelenségére, a gödöllői részben néhány más ilyen kastély hatása alatt jött létre, részben, a továbbiakban, maga is mintává lépett elő. Az építéstörténetben is alapvető az alapító atya, ha úgy tetszik, Grassalkovich I. Antal (1694-1771), aki a 18. század egyik fantasztikus hazai jelensége. Egyszerű köznemes, aki azonban gazdasági tevékenysége, a kamarában végzett munkája (aminek sokáig elnöke volt), hatalmas vagyont szerzett, bárói, majd grófi címet is kapott, fia majd herceg is lesz, Mária Terézia kedves embere és nagy híve, aki egyébként országosan is jelentős mecénása

volt a korszaknak. Ő kezdi meg az építkezést, amire a Salzburgból származó Mayerhoffer Andrást sikerült megnyernie, aki egyébként a korabeli nagy bécsi építészek tanítványa is volt, az ő iskolájukat folytatta. Az építkezés első szakasza valamikor az 1730-as évek derekán kezdődött, 1745-ben fejeződött be, ekkor egy három szárnyból összetevődő kastélyt építettek fel. 1746-49 közt, miután Grassalkovich újranősült, és felesége révén családja létszáma is gyarapodott, ötszárnyúvá építették át. A későbbiekben még újabb átalakítások következtek, Varga Kálmán nagy szakértelemmel tudósít ezek részleteiről is. Az 1760-as években az eredetileg földszintes kastélyt emelettel egészítették ki. A kastély voltaképpen kettős U alakban épült fel. Grassalkovich ekkor már a magyar kamara elnöke volt, többfelé építtetett még kastélyokat, többek között Pozsonyban (ma ismét a szlovák köztársasági elnök székhelye). A szerző külön kitér arra a kérdésre, hogy a számos Grassalkovich-kastély közül egyikben sem volt képtár, és ezt a családi hagyomány hiányával magyarázza. Grassalkovich II. Antal (1734-1794) már nem sokat